

PROCEDURA DE SCRIERE ȘI ÎNTOCMIRE CORECTĂ A ACTELOR PROCESUALE CONTRAVENȚIONALE

Ianuș ERHAN

Doctor în drept, conferențiar universitar, cercetător științific superior,
Institutul de Cercetare și Inovare a Universității de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova
e-mail: ianuserhan@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0003-4110-8133>

În fiecare an fenomenul contravențional este în creștere, respectiv, tot mai multe contravenții sunt constatate și examinate de către agenții constatați, angajați ai autorităților publice cu competențe în acest domeniu. Totodată, legislația impune și solicită întocmirea corectă, clară și exactă a tuturor actelor procesuale, în special, a procesului-verbal cu privire la contravenție, deciziei asupra cauzei contravenționale, deciziei privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constataător, dar și a actelor procesuale de realizare a anumitor acțiuni procesuale și fixare a probelor. Aspectele indicate, pe lângă, consecințe de ordin juridic, reflectă și gradul de pregătire și angajament al agentului constataător care, în calitate de reprezentant al statului, trebuie să aplice legea în sensul calificării juridice corecte a faptei ilicite comisă de persoană, fixării tuturor condițiilor și circumstanțelor comiterii acestei fapte, datele de identificare ale făptuitorului, cât și de individualizare a sancțiunii contravenționale aplicate. O altă categorie de acte procesuale sunt cele întocmite în cadrul examinării de către instanța de judecată a cauzei contravenționale, fie în cazul contestației împotriva deciziei agentului constataător, fie, când instanța de judecată deține competența materială exclusivă în materie contravențională.

Cuvinte-cheie: *contravenție, proces contravențional, act procesual, proces-verbal cu privire la contravenție, agent constataător, instanța de judecată.*

CORRECT PROCEDURE FOR WRITING AND PREPARATION OF CONTRAVENTIONAL PROCEDURAL ACTS

Every year the contravention phenomenon is increasing, respectively, more and more contraventions are detected and examined by the investigating agents, employees of the public authorities with competences in this field. At the same time, the legislation imposes and requires the correct, clear and exact drafting of all procedural documents, in particular, the minutes regarding the contravention, the decision on the contravention case, the decision regarding the examination of the contravention based on the personal finding of the investigating agent, but also the procedural documents for carrying out certain procedural actions and fixing the evidence. The indicated aspects, in addition to the legal consequences, also reflect the degree of preparation and commitment of the ascertaining agent who, as a representative of the state, must apply the law in the sense of the correct legal qualification of the illegal act committed by the person, fixing all the conditions and the circumstances of the commission of this act, the identification data of the perpetrator, as well as the individualization of the contraventional sanction applied. Another category of procedural documents are those drawn up during the examination by the court of the contravention case, either in the case of

the appeal against the decision of the investigating officer, or when the court has exclusive substantive jurisdiction in contravention matters.

Keywords: *misdemeanor, misdemeanor process, procedural document, minutes regarding the misdemeanor, investigating agent, court.*

PROCÉDURE D'ÉCRITURE ET DE PRÉPARATION CORRECTE DE DOCUMENTS DE DELITS

Chaque année le phénomène des infractions augmente, de plus en plus d'infractions sont détectées et examinées par les agents détecteurs, employés des autorités publiques ayant des compétences dans ce domaine. En même temps, la législation impose et exige l'établissement correct, clair et précis de tous les actes de procédure, en particulier du procès-verbal relatif à l'infraction, de la décision sur le cas d'infraction, de la décision relative à l'examen de l'infraction sur la base de la constatation personnelle de l'agent constatant, mais aussi des actes de procédure pour l'exécution de certains actes de procédure et la fixation des preuves. Les aspects indiqués, outre les conséquences juridiques, reflètent également le degré de formation et d'engagement de l'agent vérificateur qui, en tant que représentant de l'État, doit appliquer la loi dans le sens de la qualification juridique correcte de l'acte illicite commis par la personne, en fixant toutes les conditions et circonstances de la commission de cet acte, les données d'identification de l'auteur, ainsi qu'en individualisant la sanction contraventionnelle appliquée. Une autre catégorie d'actes de procédure sont ceux établis lors de l'examen par le tribunal du dossier de contravention, soit en cas d'appel contre la décision de l'agent constateur, soit lorsque le tribunal a une compétence matérielle exclusive en matière de contravention.

Mots-clés: *délit, procédure délictuelle, acte de procédure, procès-verbal concernant le délit, enquêteur, tribunal.*

ПОРЯДОК ПРАВИЛЬНОГО СОСТАВЛЕНИЯ И ПОДГОТОВКИ ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ ДОКУМЕНТОВ ПО ДЕЛАМ О ПРАВОНАРУШЕНИЯХ

С каждым годом число правонарушений увеличивается, соответственно, все больше правонарушений выявляется и рассматривается констатирующими субъектами – сотрудниками государственных органов, обладающими компетенцией полномочиями в данной сфере. В то же время, законодательство предписывает и требует правильного, четкого и точного составления всех процессуальных документов, в частности, протокола о правонарушении, постановления по делу о правонарушении, постановления о рассмотрении дела о правонарушении на основании личного заключения констатирующего лица, а также процессуальных документов по проведению отдельных процессуальных действий и закреплению доказательств. Указанные аспекты, помимо правовых последствий, отражают также степень подготовки и заинтересованности констатирующего агента, который как представитель государства должен применить закон в смысле правильной юридической квалификации противоправного деяния, совершенного лицом, фиксации всех условий и обстоятельств совершения этого деяния, данных, удостоверяющих личность виновного, а также индивидуализации применяемой санкции за правонарушение. Другая категория процессуальных документов – это документы, составляемые при рассмотрении судом дела о правонарушении документы, как в случае обжалования решения должностного лица, так и в случаях, когда суд обладает исключительной материальной юрисдикцией по делам о правонарушениях.

Ключевые слова: *правонарушение, процесс о правонарушении, процессуальный акт, протокол о правонарушении, констатирующий субъект, суд.*

Introducere

În fiecare an fenomenul contravențional este în creștere, respectiv, tot mai multe contravenții sunt constatate și examinate de către agenții constatați, angajați ai autorităților publice cu competențe în acest domeniu.

Totodată, legislația impune și solicită întocmirea corectă, clară și exactă a tuturor actelor procesuale, în special, a procesului-verbal cu privire la contravenție, a deciziei asupra cauzei contravenționale, a deciziei privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constatare, dar și a actelor procesuale de realizare a anumitor acțiuni procesuale și fixare a probelor.

În activitatea autorităților cu competențe de a constata și a examina contravenții se întâmplă că, de cele mai multe ori, întocmirea actelor procesuale contravenționale poartă un caracter pur tehnic, formalizat în baza unor proceduri standard. Totodată, acestea trebuie să corespundă după conținut și formă modelului stabilit, să fie întocmite corect din punct de vedere juridic și gramatical.

Motivarea, argumentarea și calificarea juridică corectă sunt importante pentru a asigura legalitatea procesului contravențional, dar și atingerea scopului legii contravenționale de a combate și a preveni eficient contravențiile.

Nu mai puțin importantă este deținerea competențelor necesare de către toți subiecții cu drept de a constata și a examina contravenții: agent constatare, procuror, judecător în vederea întocmirii corecte a actelor procesuale contravenționale.

Metodologie utilizată

La realizarea studiului dat au fost utilizate mai multe metode științifice științifice, și anume: **metoda sistemică** prin intermediul căreia este analizată importanța actelor procesuale în vederea constatării și examinării contravențiilor; **metoda empirică** a

fost aplicată pentru a observa principalele trăsături caracteristice ale procedurii de întocmire a actelor procesuale contravenționale; **metoda comparativă** a fost folosită pentru a determina caracteristicile distincte dintre actele procesuale întocmite de agentul constatare și deciziile întocmite de instanța de judecată; **metoda logică** include abordarea argumentelor și propunerilor înaintate prin anumite demonstrații temeinice și consecvente cu accent pe aspectele de întocmire, scriere și completare a actelor procesuale contravenționale; **metoda teleologică** prin care s-a explicat conținutul celor mai importante prevederi din legislația națională prin determinarea scopului urmărit de actanți atunci când au fost adoptate și puse în aplicare.

Principalele rezultate ale cercetării

Cea mai simplă definiție a actului procesual este: documentul prin care se consemnează acțiunile procesuale realizate de către autoritatea competentă prin intermediul persoanei împuternicite.

Suntem de acord cu părerea că toate acțiunile procesuale, de regulă, trebuie fixate în actele procesuale, iar dacă „în procesul activității de cercetare a cazului au fost aplicate unele măsuri procesuale de constrângere: reținerea, controlul corporal, controlul obiectelor, ridicarea obiectelor și a documentelor etc., atunci este necesar să se întocmească un proces-verbal, conform prevederilor legislației în vigoare” [1, p. 189-190].

Referindu-se la esența actelor procesuale, autorii I. Trofimov și A. Crețu disting următoarele acte procesuale contravenționale:

a) **de constatare a contravenției**. Din șirul acestora fac parte actele de sesizare/autosesizare, plângerea, denunțul și actele procesuale primare de examinare a cazului contravențional, cum ar fi: cercetarea la fața locului, audierea victimei etc.;

b) **de organizare a lucrului** agentului constatare, procurorului, instanței de judecată, cum ar fi: ci-

tația, încheierile organizatorice prin care se dispune aducerea silită a părții etc.;

c) *de pregătire a cauzei spre examinare*, cum ar fi: numirea datei examinării cauzei, organizarea părților, de disjungere sau conexare a cauzelor etc.;

d) *de administrare și verificare a probelor*;

e) *de soluționare a cauzei* (decizia asupra cazului);

f) *de altă natură* [2, p. 173].

După cum vedem, categoriile de acte procesuale sunt multiple și diferite și variază în funcție de mai multe criterii, cum ar fi: etapa procesului contravențional la care sunt întocmite, acțiunea procesuală care se realizează, mijloacele de probă administrate, precum și autoritatea emitentă.

Astfel, art. 393 Cod contravențional, care stabilește autoritățile competente să soluționeze cauzele contravenționale, determină care sunt acestea, și anume:

a) instanța de judecată;

b) procurorul;

c) comisia administrativă;

d) agentul constatat (organele de specialitate specificate la art. 400-423¹¹).

În activitatea de constatare și examinare a contravențiilor de către autoritățile competente sunt întâlnite mai multe acte procesuale, de corectitudine întocmirii cărora depinde legalitatea întregului proces contravențional.

Astfel, Legea nr. 185 din 11.09.2020 determină și operează cu noțiunea de **acte de evidență**, ca fiind „document oficial tipizat, cu sau fără numerotare unică atribuită, prin intermediul căruia se efectuează constatarea contravenției și/sau soluționarea cauzei contravenționale cu sau fără aplicarea sancțiunii contravenționale, precum și registrul de evidență și alte acte ținute exclusiv pe suport de hârtie” [3].

Subsidiar, Hotărârea Guvernului nr. 517 din 22.07.2022 [4] prevede că „pentru evidența unică a contravențiilor și a cauzelor contravenționale se folosesc următoarele acte de evidență: raportul

privind înregistrarea contravenției; procesul-verbal cu privire la contravenție; decizia privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constatat; decizia asupra cauzei contravenționale; solicitarea privind depunerea declarației cu privire la identitatea conducătorului vehiculului în momentul săvârșirii contravenției; declarația persoanei fizice sau juridice proprietar sau posesor al vehiculului cu privire la identitatea persoanei căreia i-a încredințat conducerea acestuia; ordonanța motivată a procurorului privind pornirea procesului contravențional, în legătură cu refuzul începerii urmăririi penale, încetării urmăririi penale din cauza că fapta constituie o contravenție; hotărârea judecătorească contravențională; hotărârea instanței de judecată adoptată în contextul examinării contestației împotriva deciziei agentului constatat; decizia instanței de recurs ș.a.”.

De exemplu, referitor la **Raportul privind înregistrarea contravenției** este prevăzut că acesta este documentul de evidență primară prin intermediul căruia este realizată evidența tuturor contravențiilor constatate/examinate de către agenții constatați, cu excepția contravențiilor flagrante și a celor constatate cu ajutorul mijloacelor tehnice certificate ori al mijloacelor tehnice omologate și verificate metrologic ce funcționează în regim automatizat (în acest caz se emite decizia corespunzătoare).

Astfel, Raportul privind înregistrarea contravenției se completează în cazurile:

a) sesizării agentului constatat privind săvârșirea contravenției;

b) autosesizării agentului constatat privind săvârșirea contravenției;

c) primirii cauzei contravenționale, conform competenței, de la un alt organ pentru soluționare.

La fel, Hotărârea de Guvern nr. 517 din 22.07.2022, în anexa nr. 1 la Regulamentul aprobat prin aceasta, determină modelul raportului indicat mai sus și informația necesară ce include numărul

de înregistrare, data întocmirii, datele agentului constatatator, descrierea faptei contravenționale, datele făptuitorului, etc.

În afară de reglementările menționate, la nivelul autorităților și instituțiilor publice cu competențe de a constata și a examina contravenții în care activează agenții constatatatori sunt stabilite proceduri interne dedicate procesului contravențional, inclusiv forma și modalitatea de completare a actelor procesuale.

Autoritatea cu cele mai extinse competențe (competența materială și competența teritorială) de a constata și a examina contravenții, inclusiv după numărul și diversitatea acestora, este Poliția, respectiv, la nivelul acesteia se aplică mai multe prevederi cu referire la actele procesuale.

Astfel, prin Ordinul Inspectoratului General al Poliției nr. 85 din 02.03.2022 „Privind aprobarea formularelor-tip ale actelor procesuale întocmite de către angajații Poliției în cadrul procesului contravențional, precum și urmare examinării altor informații cu privire la infracțiuni și incidente”, pentru a uniformiza modul de întocmire a actelor procesuale emise în cadrul procesului contravențional au fost aprobate formularele-tip ale actelor procesuale întocmite de către angajații Poliției în cadrul procesului contravențional, cum ar fi: procesul-verbal de cercetare la fața locului; procesul-verbal de examinare; ordonanța de recunoaștere și de anexare a corpurilor delictale la cauza contravențională; procesul-verbal de audiere a martorului; procesul-verbal de audiere a persoanei în privința căreia a fost pornit proces contravențional; procesul-verbal cu privire la reținere; procesul-verbal de percheziție corporală; procesul-verbal de ridicare a obiectelor și documentelor; procesul-verbal de înlăturare de la conducerea vehiculului; procesul-verbal de ridicare și de aducere a vehiculului la parcare specială ș.a. [5].

Astfel, procesul-verbal cu privire la contravenție, care este actul procesual de bază prin care se constată contravenția și se adoptă sau se propune

decizia, cu unele excepții, cere maximă responsabilizare a agentului constatatator la întocmirea/scrierea acestuia, iar neconsemnarea în acesta a anumitor mențiuni, expres stabilite de legislație, atrage nulitatea absolută.

Totodată, potrivit prevederilor contravenționale, procesul-verbal cu privire la contravenție reprezintă actul prin care se finalizează procesul de apreciere a probelor.

În acest sens, în procesul-verbal nu se admit rectificări, completări, alte modificări. În cazul necesității unor astfel de acțiuni, se încheie un nou proces-verbal, în care se face consemnarea respectivă.

Suntem de acord cu părerea că „dacă contravenția reprezintă unicul temei al răspunderii contravenționale, aceasta neputând fi concepută din perspectiva dreptului material în lipsa faptei ilicite, din punct de vedere procedural, întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție reprezintă etapa finală a procedurii contravenționale, prin intermediul căreia se aplică răspunderea contravențională persoanei care a comis contravenția imputată, dacă, în baza materialelor acumulate, agentul constatatator a considerat vinovăția făptuitorului ca fiind demonstrată” [6, p. 152].

La întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție, agentului constatatator îi revine obligația de a ține cont de exigențele esențiale care stau la baza legalității acestui act, deoarece este important să fie asigurată calitatea redactării procesului-verbal cu privire la contravenție, pentru a fi clar, ușor de înțeles, fără să lase loc de incertitudini [7, p. 289].

Aspectele indicate, pe lângă consecințe de ordin juridic, reflectă și gradul de pregătire și angajament al agentului constatatator, care, în calitate de reprezentant al statului, trebuie să aplice norma legală în sensul calificării juridice corecte a faptei ilicite comise de persoană, fixării tuturor condițiilor și circumstanțelor comiterii acestei fapte, datelor de identificare ale făptuitorului, precum și de individualizare a sancțiunii contravenționale aplicate.

Legea prevede redactarea procesului-verbal cu privire la contravenție cu respectarea tuturor prescripțiilor legale de fond și de formă, pentru încheierea sa valabilă, în scopul producerii efectelor juridice pentru care a fost întocmit [7, p. 251].

Astfel, procesul-verbal cu privire la contravenție trebuie să conțină anumite mențiuni, respectiv, cele prevăzute în art. 443 Cod contravențional, și anume:

- a) data (ziua, luna, anul), ora și locul încheierii;
- b) calitatea, numele și prenumele agentului constatatator, denumirea autorității pe care o reprezintă;
- c) numele, prenumele, domiciliul, ocupația persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional, datele din buletinul ei de identitate sau, după caz, din alt act care stabilește identitatea persoanei, iar în cazul persoanei juridice, denumirea, sediul, codul ei fiscal, datele persoanei fizice care o reprezintă;
- d) fapta contravențională, locul și timpul săvârșirii ei, circumstanțele cauzei care au importanță pentru stabilirea faptelor și consecințelor lor juridice, evaluarea eventualelor pagube cauzate de contravenție;
- e) încadrarea juridică a faptei, norma materială contravențională și indiciile calificative ale elementelor constitutive ale contravenției;
- f) aducerea la cunoștință persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional și a victimei a drepturilor și obligațiilor lor, prevăzute la art. 384 și 387 Cod contravențional;
- g) obiecțiile și probele pe care persoana în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional le aduce în apărarea sa, precum și obiecțiile și probele victimei;
- h) informații despre instituția bancară și despre modul de plată a amenzii.

Cu referire la temeinicia procesului-verbal cu privire la contravenție, aceasta face dovada situației de fapt până la proba contrară, în cazul în care este încheiat în baza constatărilor personale ale agentului

constatatator aflat în exercițiul funcției, beneficiind de prezumția de veridicitate.

De asemenea, în aceste condiții, procesul-verbal de contravenție are valoare probatorie sub aspectul stării de fapt. În acest sens, este de remarcat că în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a reținut în mod constant că prezumțiile nu sunt contrare, de principiu, Convenției europene a drepturilor omului. Astfel, în cauza *Salabiaku v. Franța*, 7 octombrie 1998, § 27, Curtea a reținut că prezumțiile sunt permise de Convenție, dar nu trebuie să depășească limitele rezonabile, având în vedere gravitatea mizei și salvagardând drepturile apărării (*Radio France și alții v. Franța*, 30 martie 2004, § 24) [7, p. 164].

Referitor la nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție, art. 445 Cod contravențional prevede că neconsemnarea în procesul-verbal cu privire la contravenție a mențiunilor: numele, prenumele și funcția agentului constatatator; data (ziua, luna, anul) întocmirii procesului-verbal; numele, prenumele făptuitorului, seria și numărul actului de identitate și numărul de identificare personal (IDNP) sau datele de identificare din buletinul de identitate provizoriu ale făptuitorului care renunță la numărul de identificare personal și la evidența automatizată în Registrul de stat al populației, iar în cazul persoanei juridice – lipsa denumirii și a sediului acesteia; a circumstanțelor comiterii și încadrării juridice a faptei contravenționale săvârșite și a datei comiterii acesteia; a semnăturii agentului constatatator sau a martorului asistent, în cazul refuzului contravenientului de a semna dacă procesul-verbal a fost întocmit în prezența unui martor ***atrage nulitatea absolută a acestuia*** [8].

Celelalte încălcări ce vizează corectitudinea completării procesului-verbal cu privire la contravenție pot duce la nulitatea acestuia doar în cazul în care afectează în mod esențial fondul cauzei.

În cazul contestației asupra deciziei agentului constatatator, sub aspectul legalității procesului-verbal,

instanța de judecată constată că temeiurile de nulitate absolută a actului atacat pot fi invocate atât de părți, cât și, din oficiu, de către instanță, pentru asigurarea respectării principiilor legalității și dreptății, stabilite expres în articolele 5 și 7 din Codul contravențional [7, p. 251].

În acest context, respectarea exigențelor legale prevăzute de art. 443 din Codul contravențional îi este impusă agentului constatatator la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție, prin prisma art. 445 din Codul contravențional. Or, condițiile de valabilitate ale actelor administrative sunt respectarea competenței, a formei și procedurii de emitere a actului, a conformității conținutului actului cu actele juridice cu forță superioară (obiect licit), precum și a scopului legii (cauză licită) [7, p. 163].

Cerința prevăzută în articolul citat este imperativă, întrucât rațiunea instituirii ei a fost aceea de a-i permite instanței cercetarea legalității actului constatatator prin stabilirea faptelor materiale și verificarea încadrării juridice pe care acestea au primit-o și a justității sancțiunii aplicate. De asemenea, caracterul efectiv al prezumției de nevinovăție impune obligația instituirii unor garanții legale și de ordin practic, cum ar fi descrierea concretă a faptei contravenționale.

Procesul-verbal nu este unicul act prin care se examinează o cauză contravențională, respectiv, art. 446 Cod contravențional prevede cazurile în care nu se încheie proces-verbal cu privire la contravenție, și anume:

a) dacă răspunderea contravențională a fost înlăturată conform art. 20¹–31¹ (cauzele care înlătură caracterul contravențional al faptei și cauzele care înlătură răspunderea contravențională), se emite *decizia asupra cauzei contravenționale*;

b) în cazul emiterii de către procuror a *ordonanței* de a refuza începerea urmăririi penale, de a înceta urmărirea penală din cauză că fapta constituie o contravenție, precum și în cazul liberării de răspundere

penală a persoanei cu tragerea la răspundere contravențională;

c) dacă fapta contravențională a fost examinată în baza constatărilor personale ale agentului constatatator, se întocmește *decizia privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constatatator*;

d) în cazul contravenției flagrante – *decizia asupra cauzei contravenționale*;

e) în cazul contravențiilor constatate la punctele de trecere a frontierei de stat, dacă persoana în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional recunoaște contravenția săvârșită și acceptă sancțiunea sub formă de amendă stabilită de agentul constatatator, se completează și se eliberează *chitanța de încasare a amenzii* conform art. 447 Cod contravențional [8].

Aceleași exigențe și reguli de întocmire corectă se aplică și în privința acestora, iar toate actele menționate *supra* întocmite în etapa examinării cauzei contravenționale de către autoritățile și instituțiile publice competente pot fi contestate de către persoanele interesate în instanța de judecată.

Se consideră că în îndeplinirea justiției este inevitabilă săvârșirea unor erori, fapt condiționat de mai mulți factori [9, p. 717]. Anume în acest scop legiuitorul a prevăzut posibilitatea părților în proces să „beneficieze” de pârghii juridico-procesuale prin care să fie verificată corectitudinea deciziilor și hotărârilor adoptate pe marginea cazului.

În dreptul procesual există o multitudine de soluții în ce privește căile, numărul și conținutul căilor de atac. În dreptul procesual contravențional aceste categorii de proceduri sunt exercitate doar de instanțele de judecată [2, p. 232].

În această ordine de idei, una dintre categoriile căilor de atac ale deciziilor și hotărârilor pe marginea cauzelor contravenționale este contestația asupra deciziei agentului constatatator, care poate îmbrăca una din formele menționate *supra*.

Astfel, conform art. 448 Cod contravențional, contravenientul, victima sau reprezentantul acestora, procurorul, dacă este parte în cauza contravențională, în cazul în care nu sunt de acord cu decizia agentului constatatator sau în cazul în care aceasta a fost emisă cu încălcarea normelor procesuale stabilite de prezentul cod, sunt în drept să conteste decizia emisă asupra cauzei contravenționale.

În cadrul ședinței de judecare a cauzei contravenționale se încheie un proces-verbal dedicat, al cărui conținut este determinat de art. 459 Cod contravențional și care va include:

- a) denumirea instanței judecătorești;
- b) data (ziua, luna, anul), ora și locul ședinței de judecată;
- c) numele și prenumele judecătorului și ale grefierului;
- d) numele și prenumele părților, calitatea lor procesuală;
- e) mențiunea îndeplinirii procedurii de citare;
- f) fapta contravențională asupra căreia a fost încheiat procesul-verbal, încadrarea juridică a faptei;
- g) cererile, demersurile și concluziile formulate de participanții la ședință, măsurile luate;
- h) probele cercetate în ședință;
- i) retragerea instanței în camera de deliberare;
- j) mențiunea privind pronunțarea hotărârii;
- k) date despre înregistrarea audio a ședinței de judecată și echipamentul folosit;
- l) enumerarea acțiunilor procesuale exercitate în condițiile prezentului cod, cu indicarea datei (ziua, luna, anul) și orei efectuării;
- m) data (ziua, luna, anul) întocmirii definitive a procesului-verbal [7].

Procesul-verbal se încheie în decursul a 24 de ore de la închiderea ședinței de judecare a cauzei contravenționale și se semnează de președintele ședinței și de grefier, iar în cazul divergențelor între conținutul procesului-verbal și înregistrarea audio, prevalează înregistrarea audio.

Ce ține de decizia asupra cauzei contravenționale, judecătorul adoptă o hotărâre care se semnează de acesta și se pronunță în ședință publică imediat după deliberare.

Articolul 462 Cod contravențional, care se referă la „hotărârea judecătorească”, prevede expres că aceasta trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Aceasta constă din partea introductivă, partea descriptivă și dispozitiv.

Partea introductivă cuprinde:

- a) data și locul emiterii hotărârii;
- b) denumirea instanței judecătorești;
- c) numele și prenumele judecătorului, ale grefierului și ale părților, mențiunea despre participarea părților la ședință;
- d) datele privitoare la persoana contravenientului (numele, prenumele, data și locul nașterii, adresa);
- e) norma contravențională în al cărei temei a fost pornit procesul contravențional.

Partea descriptivă include:

- a) circumstanțele constatate în judecarea cauzei;
- b) probele pe care se întemeiază concluzia și motivele de respingere a probelor;
- c) norma contravențională pe care se întemeiază soluționarea cauzei.

Dispozitivul cuprinde:

- a) soluția privind încetarea procesului contravențional; sau
- b) soluția cu privire la vinovăția persoanei de săvârșirea contravenției imputate și, după caz, la stabilirea sancțiunii contravenționale, la aplicarea măsurii de siguranță sau la înlăturarea executării sancțiunii.

Pe lângă cele menționate, dispozitivul va cuprinde, după caz, soluția referitor la: corpurile delictive; modul și termenul de atac al hotărârii judecătorești; alte chestiuni privind justa soluționare a cauzei contravenționale.

Autorii O. Pantea și A. Antoci, sunt de părere că, la „redactarea hotărârii judecătorești contravenționale, menționează că se bazează pe următoarele principii: se

elaborează de judecător în limba de stat; se elaborează în limbajul, ortografia și punctuația cu caracter juridic, conform tehnicii judiciare și normelor limbii literare; cuprinde cuvinte, expresii și termeni de circulație juridică, precum și de altă circulație restrânsă, din domeniul aplicat; cuprinde prevederi din legislație, din jurisprudență și din doctrină, care nu se reproduc, dar se face trimitere la ele prin interpretare judiciară; cuprinde soluția adoptată, formulată exact și precis în conformitate cu prevederile legii; textul hotărârii este transparent, public și accesibil.”

Ca urmare a principiilor enunțate, textul hotărârii judecătorești contravenționale se va expune conform următoarelor reguli:

- considerentele și concluziile sunt expuse coerent, consecvent și echilibrat;
- fraza se construiește conform normelor gramaticale, astfel încât să exprime corect, concis și fără echivoc ideea, să fie înțeleasă ușor de orice subiect interesat;
- într-o frază este exprimată o singură idee;
- se utilizează termeni adecvați, compatibili cu cei utilizați în legislația națională și în cea internațională;
- noțiunea nu se redă prin definiția ei sau printr-o expresie frazeologică, ci prin termenul respectiv;
- terminologia utilizată este constantă și uniformă, ca și în celelalte hotărâri judecătorești;
- se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia;
- neologismele se folosesc numai dacă sunt de largă circulație;
- se evită tautologiile juridice, precum și folosirea regionalismelor, a cuvintelor și expresiilor nefuncționale, idiomatice, neutilizabile și/sau cu sens ambiguu;
- se respectă cu strictețe regulile de ortografie și punctuație [1, p. 222-223].

În afară de aspectele menționate mai sus, obligatoriu, hotărârea judecătorească trebuie să fie **motivată**.

Însuși Codul contravențional, în art. 466, care determină temeiurile de atac cu recurs al acestora, pentru a se repara erorile de drept, indică și situația când „hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau dispozitivul hotărârii redactate nu corespunde dispozitivului pronunțat după deliberare” [8].

În acest sens, autorul S. Furdui, referindu-se la motivarea hotărârii judecătorești pronunțate în cauza contravențională, este de părere că „produce un impact decisiv asupra soluției adoptate de instanța de judecată, înlăturând arbitrarul judiciar la soluționarea cauzei”.

Principiul privind motivarea hotărârii judecătorești, pentru respectarea articolului 6, paragraful 1 din Convenție, asigură în mod substanțial dreptul la un proces echitabil, dat fiind că „Rolul unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit, prin urmare, include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar, de asemenea, obligația corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse” (*Hotărârea CtEDO din 11 octombrie 2011 în cauza Fomin contra Moldovei, par. 31.*) [9, p. 287].

Motivarea hotărârii contravenționale nu semnifică un volum mare de conținut, ea nu trebuie neapărat să fie înșiruită pe zeci de foi, așa după cum se obișnuiește uneori, ci trebuie relevată concis și clar, concluziile fiind laconice și coerente, astfel încât conținutul hotărârii judecătorești contravenționale să fie expus într-o consecutivitate logică și bună înțelegere, fără ambiguități și contradicții [9, p. 287-288].

Concluzii

În încheiere putem menționa că procedura de scriere și întocmire corectă a actelor procesuale contravenționale cât și celor de primire a deciziei pe caz de către agentul constatatator sau judecător este un proces

responsabil și de importanță majoră pentru întregul proces contravențional.

În aceste condiții scrierea, respectiv, întocmirea corectă a actelor procesuale și de primire a deciziei de caz urmează a fi o prioritate în cadrul activității agentului constator și a judecătorului, deziderat realizabil prin instruirea, ulterior pregătirea profesională necesară, responsabilizare și realizare cât mai eficientă a competențelor acestora în sensul descris supra.

Referințe bibliografice

1. PANTEA, O., ANTOCI, A. *Drept contravențional*: suport de curs, ediția a II-a, revizuită și adăugită. Chișinău: CEP USM, 2023.

2. TROFIMOV, I., CREȚU, A. *Drept procesual contravențional*. Chișinău: Cartea Militară. 2017.

3. Legea nr. 185 din 11.09.2020 cu privire la Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții. În: Monitorul Oficial, nr. 259-266 din 09.10.2020.

4. Hotărârea Guvernului nr. 517 din 22.07.2022 pentru aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauze-

lor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții și a Regulamentului cu privire la evidența unică a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții. În: Monitorul Oficial, nr. 267-273 din 26.08.2022.

5. Ordinul Inspectoratului General al Poliției nr. 85 din 02.03.2022 „Privind aprobarea formularelor-tip ale actelor procesuale întocmite de către angajații Poliției în cadrul procesului contravențional, precum și urmare examinării altor informații cu privire la infracțiuni și incidente”.

6. PANTEA, O., ANTOCI, A. *Drept contravențional*. Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2020.

7. POALELUNGI, M., AIRAPETEAN, A., COBZAC, E., ș.a. *Modele de acte judecătorești în procesul contravențional*. Institutul Național al Justiției, Chișinău: Tipografia Centrală, 2017.

8. Codul contravențional al Republicii Moldova din 24.10.2008, publicat la 16.01.2009 în Monitorul Oficial, nr. 3-6 art. 15, în vigoare din 31.05.2009.

9. DOLEA, I. ș.a. *Drept procesual penal*. Chișinău: Cartier, 2005.

10. FURDUI, S. Cu privire la hotărârea judecătorească contravențională: probleme și soluții. În: Materialele Conferinței „Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale”. Chișinău, 13-14 decembrie 2018.